

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก

The Development of Basic Education Schools Administration Model Based on
the Philosophy of Sufficiency Economy in the Eastern Region

ปาริชาติ สันติเลทรวงษ์¹, ภัคณัฐ จันทนวรานนท์ สมพงษ์ธรรม² และ เด่นชัย ปราบจันดี³

Parichart Suntilekwong¹, Pakkanat Chanthanavarant Sompongtham² and Denchai Prabjandee³

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Doctor of Philosophy Educational Administration Program, Faculty of Education, Burapha University

Email: Parichart1907@gmail.com

Received May 31, 2022; Revised June 30, 2022; Accepted July 31, 2022

Abstract

The purposes of this research were: to study the state, to create and develop the model and to examine the appropriation and feasibility of the model of basic education schools administration based on the philosophy of sufficiency economy in the eastern region. This research was integrated between quantitative research and qualitative research. The results of this research were 1) The state of basic education schools administration were rated at the highest level arranging in descending: budget administration, general administration, academic administration and human resources administration. 2) The model of basic education schools administration including academic administration: educational administration, curriculum and learning management measurement and evaluation and the attribution of students. Budget administration: budget preparation and proposal planning, budget allocation, financial management, accounting management, and checking and monitoring the expense. Human resources administration: the development for school personnel based on the philosophy of sufficiency economy, monitoring and extend the result and the attributions of the personal based on the philosophy of sufficiency economy. General administration: school buildings surroundings and school community 3) The model of administration is appropriateness feasibility and be able to use in school. In addition, there is a suggestion that it should have as important of being the school using the model of basic education schools

administration based on the philosophy of sufficiency economy for the achievement of the administration.

Keywords: The Development of Administration; Basic Education Schools; Sufficiency Economy

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหาร การสร้างและพัฒนาแบบการบริหาร และตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานบุคคล 2) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การบริหารการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การบริหารงานงบประมาณ ได้แก่ การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณ และการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและขยายผล และคุณลักษณะของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ควรมีการนำเสนอเงื่อนไขสำคัญของการเป็นสถานศึกษาที่ใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเป็นภาพของความสำเร็จ

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบการบริหาร; สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน; ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทนำ

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา นั้น คือ การดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในภาคการศึกษาทุกระดับ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติภารกิจ เช่น การบริหารการศึกษา การบริหารจัดการงบประมาณการศึกษา การจัดสถานศึกษา การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการกิจกรรมนักเรียน เป็นต้น เพื่อที่ท้ายที่สุดแล้วเกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิถีปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต เพื่อพลให้เกิดการปลูกฝังและบ่มเพาะผู้เรียน เด็กและเยาวชน ให้มีจิตสำนึกและอุปนิสัย “พอเพียง” (Sufficiency mindset & behavior) เพื่อจะได้สามารถดำรงตน และดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนเนื่องมาจากกระแสพระราชดำรัส “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่ปวงชนชาวไทยได้เริ่มรับรู้และเรียนรู้มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

บพิตร เมื่อวันศุกร์ที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ความตอนหนึ่งว่า “...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด “อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ” มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่า ต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง ฉะนั้น ความพอเพียงนี้ ก็แปลว่า ความพอประมาณ และความมีเหตุผล...” จึงเป็นที่มาของความเข้าใจ ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่ทุกคน ทุกประเทศสามารถนำไปใช้ในทุกกิจกรรม ทุกสาขาอาชีพและทุกระดับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน (Sufficiency Education Center, Yuwasathirakun Foundation, 2017)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดเป็นนโยบายในการดำเนินการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงอย่างต่อเนื่อง และกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ ปี 2558 – 2560 มีเป้าหมายให้สถานศึกษาทั่วไปต้องผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงครบทุกแห่ง และให้มีศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครอบคลุมทุกจังหวัด ในปี 2558 และครบทุกเขตพื้นที่การศึกษา 225 เขต ภายในปี 2560 เพื่อให้มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ แต่จากการติดตามการดำเนินการ ตั้งแต่ ปี 2554 – 2560 พบว่า มีสถานศึกษาพอเพียงที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเพื่อประกาศจัดตั้งเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” เพียง 183 แห่ง (Information and Communication Technology Center, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 2020)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวางแผนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อจัดทำเครื่องมือสำหรับการศึกษาศภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านเนื้อหา การศึกษาระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และนำมาสังเคราะห์ได้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้ 1) การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผนงานด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัด ประเมินผล และการเทียบโอนรายวิชา การประกันคุณภาพและมาตรฐานภายในสถานศึกษา การพัฒนาการ

ใช้สื่อและเทคโนโลยี การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 2) งานบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำและเสนอขอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ 3) งานบริหารบุคคล ประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การพัฒนาบุคลากร 4) งานบริหารทั่วไป ประกอบด้วย อาคารสถานที่ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ชุมชนสัมพันธ์

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีจำนวน 15 ศูนย์การเรียนรู้ มีประชากรจำนวน 19 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร หรือครูผู้รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2562 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีจำนวน 15 ศูนย์การเรียนรู้ ได้กลุ่มตัวอย่าง 17 คน

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified delphi)

ด้านเนื้อหา การสร้างและพัฒนารูปแบบ โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified delphi) จำนวน 2 รอบ โดยรอบที่ 1 เป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 มาเป็นแนวทางในสร้างแบบสัมภาษณ์ และนำไปเป็นข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยนำผลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเพื่อสร้างแบบสอบถามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ และนำกลับไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญเพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 17 ท่าน

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ด้านเนื้อหา การตรวจสอบรูปแบบการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 2 มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 9 ท่าน ซึ่งได้มาโดยการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) และเทคนิคการบอกต่อ (Snowball Sampling Technique)

ทบทวนวรรณกรรม

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้ สารานุกรมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ความหมายว่า การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ ด้าน Tantivejkul (2000) ให้ความหมายว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอยู่ด้วยตัวเอง (Relative self – sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้ได้ มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะท่วมท้นความเจริญ และ Phibunsarawat (2009) ให้ความหมายว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

จากการศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน คำนิยาม ความพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ดังนี้ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล บนเงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และแนวทางปฏิบัติพลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติสิ่งแวดล้อม และมิติความรู้และเทคโนโลยี

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2545 กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบ

สาระสำคัญและขอบข่ายภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้แบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 งาน คือ งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารทั่วไป เช่นเดียวกับ Wichakkarawit (2012) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป

จากการศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 งาน คือ งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนเงื่อนไขพื้นฐานคือ ความรู้และคุณธรรม นำไปสู่ความสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงนำขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก โดยสถานศึกษาต้องพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนของสถานการณ์ในปัจจุบันและโลกแห่งอนาคต ซึ่งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564) และสอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่ให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาและปลูกฝังอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาในยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมและประเทศชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods) ของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก

ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำเครื่องมือแบบสอบถาม สำหรับสอบถามสภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้

1.ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีจำนวน 15 โรงเรียน มีประชากรจำนวน 33 คน

2.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร หรือครูผู้รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2562 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในภาคตะวันออก ซึ่งมีจำนวน 15 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผู้เชี่ยวชาญนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ตามแนวคิด และงานวิจัยและเอกสารที่ได้จากการศึกษา ขอบข่ายการบริหารงาน 4 ฝ่ายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ บริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และบริหารทั่วไป และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการสอบถามสภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวคิดของ Likert (1967)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การพรรณนา ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Congruence: IC) และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อดำเนินการหาค่าทางสถิติที่ต้องการ โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญ .05 แบ่งเป็น 3 ตอน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การพรรณนาข้อมูล เพื่ออธิบายข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยการนำเสนอข้อมูลตาราง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การพรรณนาข้อมูลเพื่ออธิบายข้อมูล โดยวิธีการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วอภิปรายผลในรูปความเรียง ประกอบตาราง เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม มีความหมาย ดังนี้ (Srisa-ard, 2000)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบคำถามปลายเปิด ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified delphi)

การสร้างและพัฒนาแบบ โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified delphi) จำนวน 2 รอบ และสรุปเป็น (ร่าง)รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก

รอบที่ 1 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้พัฒนาแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิด และไม่ชี้นำ (Non-directive open ended) ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 17 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์เนื้อหา สรุปและสร้างเป็นข้อคำถามแบบประเมินค่า (Likert Scale) ตั้งแต่ 1-5 คือจากน้อยสุด ไปถึง มากที่สุด แทนค่าเป็นตัวเลข 1, 2, 3, 4, และ 5 ตามลำดับ ประเด็นหลักและประเด็นย่อยโดยมีข้อความที่บ่งบอกถึงแนวโน้มความเป็นไปได้ในรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก รวมถึงความสอดคล้อง ความคิดเห็นและความเห็นด้วยของผู้เชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในชั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก

การคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

วิธีการสำคัญของการใช้เทคนิคเดลฟาย ได้แก่ การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาวิจัยได้เป็นอย่างดี ผู้เชี่ยวชาญนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์และมีความสนใจในเรื่องที่ทำการวิจัย จำนวน 17 คน

รอบที่ 2 นำแบบสอบถามที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน แล้วผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์หาแนวโน้มรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก รวมถึงความสอดคล้องความคิดเห็นและความเห็นด้วยของผู้เชี่ยวชาญ และจำแนกผู้เชี่ยวชาญที่มีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา สรุปในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นำมาจำแนก จัดกลุ่มและสร้างเป็นแบบสอบถาม นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษาและความชัดเจนในข้อคำถาม เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข และนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำเดลฟาย จากคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หาค่า มัธยฐาน หาค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median: Mdn) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range: I.R.) รายข้อ พิจารณาโดยคัดเลือกข้อความที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ ไม่เกิน 1.50 ถือว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกัน ผ่านเกณฑ์

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง ด้วยการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก ที่ได้จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จากการทำเดลฟาย มาดำเนินการตรวจสอบตามขั้นตอน ดังนี้

ดำเนินการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก จำนวน 9 คน

2. การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่มีความรู้ ความสามารถด้านการบริหาร ด้านการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความรู้ ความสามารถด้านการบริหาร ด้านการจัดการศึกษา เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความรู้ ความสามารถด้านการบริหาร ด้านการจัดการศึกษา และศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ ด้านการจัดการศึกษา

3. การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ดำเนินการสนทนากลุ่ม สำหรับการตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก ประกอบด้วย การตรวจสอบความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อรวบรวมสาระเนื้อหาและความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้เชี่ยวชาญมาใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก ให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก พบว่า สภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ $\bar{X}$ = 4.86, S.D. = 0.55 โดยเรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ $\bar{X}$ = 4.94, S.D. = 0.51 การบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมากที่สุด คือ $\bar{X}$ = 4.89, S.D. = 0.52 การบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ $\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.57 และการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด คือ $\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.63 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก โดยรวมและรายด้าน

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก	n = 17		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. การบริหารงานวิชาการ	4.83		มากที่สุด	3
2. การบริหารงานงบประมาณ	4.94	0.51	มากที่สุด	1
3. การบริหารงานบุคคล	4.75	0.63	มากที่สุด	4
4. การบริหารงานทั่วไป	4.89	0.52	มากที่สุด	2
รวม	4.86	0.55	มากที่สุด	-

2. จากการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกที่พัฒนาขึ้น มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญนำมาสังเคราะห์เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ในรอบที่ 2 ดังนี้ การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การบริหารการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่าย

งบประมาณ และการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและขยายผล และคุณลักษณะของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง รอบที่ 2 เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่ามัธยฐาน รวมทุกด้านเท่ากับ 5.00 และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ทุกด้าน เท่ากับ 0.00 ซึ่งทุกข้อผ่านเกณฑ์ แสดงให้เห็นว่า แนวคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก สอดคล้องกัน (Consensus) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำตอบในรอบที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก	Mdn.	I.R.
1. การบริหารงานวิชาการ	5.00	0.00
2. การบริหารงานงบประมาณ	5.00	0.00
3. การบริหารงานบุคคล	5.00	0.00
4. การบริหารงานทั่วไป	5.00	0.00
รวม	5.00	0.00

3. การตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก ที่ได้จากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งให้ความเห็นว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง และได้มีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาพความสำเร็จของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามข้อค้นพบ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อโดยเรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานบุคคล โดยมาจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก จำนวน 15 โรงเรียน ซึ่งสภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก สอดคล้องกับ Teerathongdee (2010) ที่ได้ศึกษา

เรื่อง การนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาอุปสรรค และ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในด้านการบริหารงานทั่วไปยังขาด แคลงงบประมาณและขาดวิธีการในการประเมินโครงการ ด้านวิชาการพบปัญหาใน การบูรณาการในการจัดการ เรียนการสอนและการประเมินผล ส่วนด้าน บุคลากรนั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง และสถานศึกษายังไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

2. จากการสร้างและพัฒนาแบบแผนการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ในภาคตะวันออก โดยการนำผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์เป็นคำถามแบบ ตรวจสอบรายการ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ในรอบที่ 2 ดังนี้ การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การบริหาร การศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียน การบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่าย งบประมาณ และการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การพัฒนา บุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและขยายผล และคุณลักษณะของบุคลากรตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วม ของชุมชน จากการสัมภาษณ์ในรอบที่ 2 พบว่า แบบแผนการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก มีดังนี้ (1) การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การบริหารการศึกษา หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (2) การบริหารงาน งบประมาณ ประกอบด้วย การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณ และการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ (3) การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและขยายผล และคุณลักษณะของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (4) การบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Wichakkarawit (2012) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานผู้วิจัยได้สรุป รูปแบบเป็น “โรงเรียนของพ่อ” โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความ พอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม สู่การบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน 4 งาน คือ งานบริหารวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ การวัด ประเมินผล และการเทียบโอนรายวิชา การประกันคุณภาพและมาตรฐานภายในสถานศึกษา การ พัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยี การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การส่งเสริม ชุมชนให้มีความ เข้มแข็งทางวิชาการ งานบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำและเสนอของบประมาณ การ จัดสรรงบประมาณ การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ งานบริหารบุคคล ประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การพัฒนาบุคลากร งานบริหารทั่วไป ประกอบด้วย อาคารสถานที่ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ชุมชนสัมพันธ์

3. การตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการวิจัยผู้เชี่ยวชาญ ให้ความเห็นว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonyapo (2012) ที่พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบมีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการนำไปใช้ และงานวิจัยของ Leepairat, Gesthong & Noichun (2017) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

สรุปผล

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผล ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สภาพพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ $\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.55 โดยเรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานบุคคล

2. การสร้างและพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้ (1) การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การบริหารการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (2) การบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณและการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ (3) การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและขยายผล และคุณลักษณะของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (4) การบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. การตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการวิจัยผู้เชี่ยวชาญ ให้ความเห็นว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ ดังนั้นหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

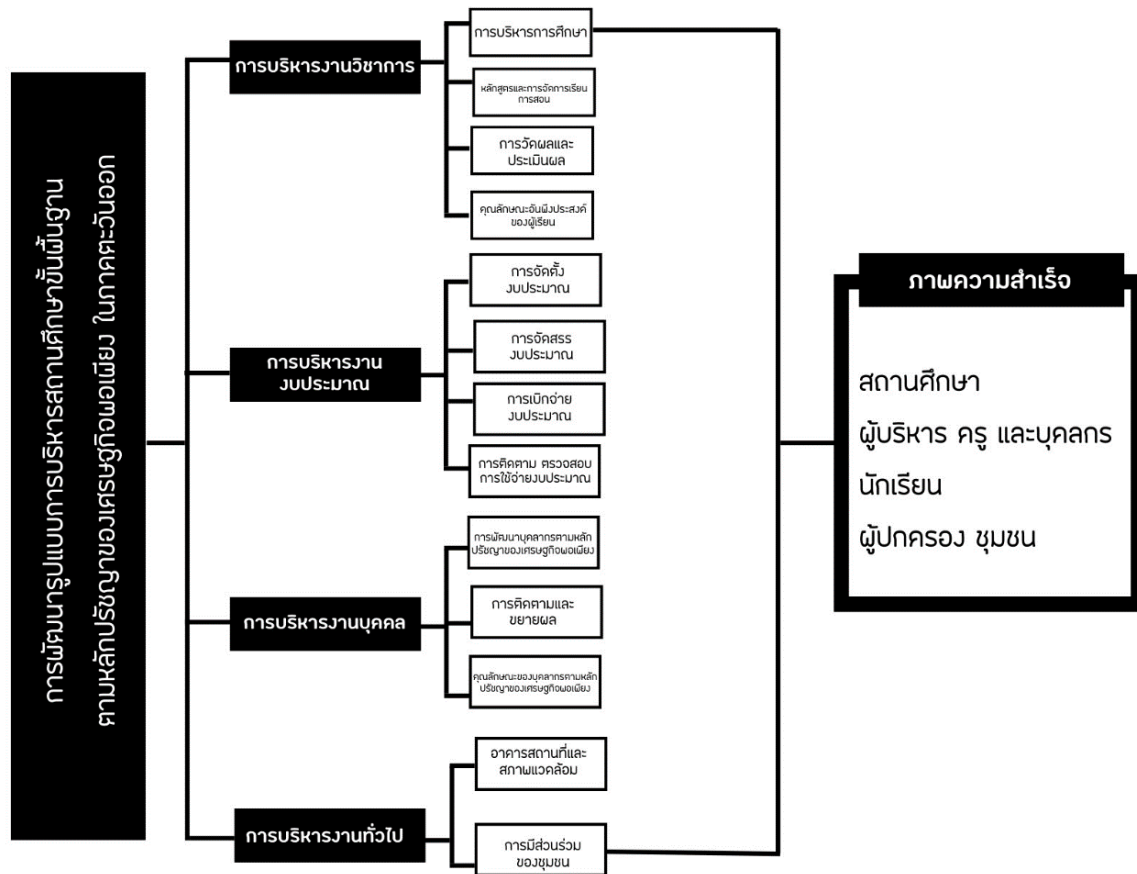
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การบริหารการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณ และการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและขยายผล และคุณลักษณะของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุนครู บุคลากร นักเรียนในสถานศึกษา ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า ความสำคัญ และความจำเป็นในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีทักษะชีวิตและความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง และมีข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มเติม คือ ควรมีการนำเสนอเงื่อนไขสำคัญของการเป็นสถานศึกษาที่ใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก เพื่อเป็นภาพความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้การยอมรับและลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เห็นเป็นแบบอย่าง ต้องให้ครู บุคลากร นักเรียนในสถานศึกษา ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก ที่สำคัญ คือ การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การบริหารการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณและการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและขยายผล และคุณลักษณะของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน และภาพความสำเร็จของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก คือ สถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง ชุมชน สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยควรให้ความสำคัญกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ของการบริหารสถานศึกษาพอเพียงและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ความรู้ใหม่

จากภาพอธิบายได้ว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก มีดังนี้ การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การบริหารการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณและการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและขยายผล และคุณลักษณะของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน และภาพความสำเร็จของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก คือ สถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง ชุมชน

References

- Boonyapo, S. (2012). *The Administration Model for Excellence Basic Education School under The Primary Education Service Area Office*[Doctoral Dissertation, Silpakorn University].
- Information and Communication Technology Center, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2020). *The implementation of sufficiency economic philosophy in school*.
<https://www.moe.go.th>.
- Leepairat, S., Gesthong, T., & Noichun, N. (2017) The World-Class Standard Elementary School Quality Management Model. *Suthiparithat Journal*, 31(100), 261–273. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPU_Suthiparithat_Journal/article/view/243580/165287
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*, Reading in Attitude Theory and Measurement. Pp. 90–95. Fishbein, Martin, Ed. Wiley & Son
- Phibunsarawut, P. (2009). *Application of Sufficiency Economy Philosophy*. The Sufficiency Economy Research, Crown Property Bureau.
- Srisa-ard. B. (2000). *Preliminary research*. Suweeriyasan
- Sufficiency Education Center, Yuwasathirakun Foundation. (2017). *Driving of Basic Education*.
<http://www.sufficiency.nida.ac.th/eduplan/>
- Tantivejkul, S. (2000). Living the Philosophy of Sufficiency Economy. *Civie Service e-Journal*, 45(2), 1–18.
- Teerathongdee, P. (2010). *School Administration According to the Sufficiency Economy Philosophy of The Ratchaburi Educational Service Area Office 2*[Master's Thesis, Muban Chombueng Rajabhat University].
- Wichaakkharawit, C. (2012). Model of Basic School Administration Based on the Philosophy of Sufficiency Economy. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 13(2), 71–87.
https://so05.tci-thaijo.org/index.php/cmru_research/article/view/96115